

Terülj asztalkám, terülj! . . .

Csak kívánni kell és a Központi Anyagszertár mindent szállít — Békekiállítás a raktárakban — Milliókra rugó megtakarítások — Séta a rejtett kincsek között

Régi igazság az már, hogy Budapest legnépesebb utcája a városháza. Sehol annyi ember meg nem fordul, mint itt: mert itt mindenkinek akad dolga. És mégis, akad ennek a hatalmas épülettömbnek olyan helye, ahol — hogy úgy mondjuk — a madár sem jár. Itt ezen a madár nem látta vidéken, tul az egykori kútjavásártéren és tul a Márta-egyleten fődöztünk föl egy virágzó üzemet, amelyet csak a városi alkalmazottak, no meg a pesti kereskedők ösmernek igazában. *Anyagszertárnak* hívják ezt a csendben, de okosan, nagyon gazdaságosan dolgozó üzemet, amelyről elmondhatnánk, hogy talán a tanács tagjai sem tudják róla, tulajdonképpen mi minden kincset, értéket, háboru előtti gazdagságot rejtenek a fakó falak, lapos padlások. Univerzális kereskedelmi zseni legyen az, aki azt meri állítani magáról, hogy mindama cikkhez ért, ami itt fel van halmozva, amivel innen látják el a főváros száz meg száz hivatalát, iskoláinak tömegét és a legkülönfélébb üzemeket.

Kíváncsiak voltunk az emberre, a kereskedőre, aki meg tud birkózni ezzel az óriási kereslettel, amely a város pénzén vásárol a város boltjában. És megismerkedtünk *Prokesch* Antal ural, az Anyagszertár főnökével, aki legnagyobb meglepetésünkre kijelentette, hogy ő a számvevőségtől került ide. Soha sem volt kereskedő és amíg gyanutlanul végigvezetett bennünket a hatalmas, tultömött raktárakon, ahol még a béke korszaka virul a polcok százain, nem győzünk csodálkozni, hol termett ebben az emberben annyi kereskedői szellem? Hol lehetett megtanulni az egyhangu számok birodalmában, a számvevőségen, hogyan és mikor, hol és mennyit kell vásárolni ezerféle portékából?

Prokesch ur, — aki 1913. óta áll a szertár élén — nagyon szépen megkért, ne írjunk semmit az ő üzemeről. Bennünket, Budapest érdeklődő polgárait, szívesen látott a stelázsik birodalmában, de — azt mondja — felejtjük el, hogy újságírók vagyunk, mert ő nem szokott a nyilvánosság előtt szerepelni és még nem is szerepelt soha. Bocsásson meg azonban *Prokesch* ur, mert az újságíró nem lehet belénk fojtani, ha események, följegyezni valók kínálkoznak. Az *Anyagszertár* pedig elsőrendű láttnivaló. Él itt Budapesten egy ember, akinek fixa ideája, hogy *Békekiállítást* kellene rendezni. Nagy belépődíjjal a békebeli terményeket, anyagokat, produktumokat kellene mutogatni. Minden olyant, amiben nincsen pótananyag, amiben nincsen szurrogátum. Hát ezt a kiállítást nem kell megcsinálni. Minek? Eresszék be a közönséget az Anyagszertárba: itt mindent meg lehet találni, ami békebeli. Igazi spárga, igazi törülköző, asztalkendő, flaneltakaró, radirgummi, padlórongy, seprők, kefék, zománcedények. Mindenféle. Egyszóval valódi békekiállítás.

Harc a hivatalfőnökökkel és a kereskedőkkel.

Az Anyagszertár megalakítása *Bódy* Tivadar polgármester érdeme. Akkor még, 1909-ben, pénzügyi tanácsnok volt. A legelső lépést az adta meg, hogy bizonyos apró visszaéléseknek jött nyomára a tanácsnok. Elmondta hát egy előterjesztésben, hogy az író, irodai, rajzszerék, háztartási és egyéb cikkek és tárgyak beszerzése és felhasználása körül teljesen ötletszerű, rendszertelen gyakorlat fejlődött ki. Az

egy- hivatalok, intézetek, üzemek és egyéb intézmények, iskolák és iskolaszékek vezetői hitelik, vagy előlegük terhére egyéni letelekhez meren szereztek be szükségleteiket, ami nem szilárd alap takarékos háztartás vezetésére, mert meg a legjobbat akarot tételezve is fel, a beszerzéseket mégsem az igazi szükségyszerűség és hasznosság szempontjai irányították. A legfőbb érv azonban az volt, hogy a kicsiben való és szétszórótt beszerzés az anyagot is tetemesen drágábbá tette, a felhasználás pedig egyáltalán nem volt ellenőrizhető.

1909. január 1-én tehát megnyit a Székesiővárosi Központi Anyagszertár, amelyet természetesen a legnagyobb ellenszenvvel fogadtak bizonyos körök. A hivatalfőnökök, iskolaigazgatók, mint személyüket ért sértést a legharagosabb szemmel nézték az új intézményt. De felajdult a kereskedővilág is, mert érdekeit súlyosan veszélyeztetve látta. Az Anyagszertár hosszú évekig küzdött ez ellen az ellenszenv ellen, amíg a fővárosi intézmények vezetői belátták, hogy gyorsabban, olcsóbban, célszerűbben és jobban látja el őket a város boltja, mint ahogy azt maguk teheték, miután szakemberek vásárolnak részükre. A kereskedőknek is jutott vizsgálás, amikor tapasztalták, hogy nagyobb mennyiségben szállíthatnak, mint azelőtt.

A nagyban való beszerzések csak úgy, mint a szétoztás és felhasználás gazdasági ellenőrzése tekintélyes megtakarításokkal jártak a főváros háztartására nézve azonfelül, hogy ez üzem személyzeti, dologi kiadásait is fedezték.

Már a háboru kitörése előtt is évről-évre gyarapodott az üzem forgalma. Az olcsó bevásárlások híre hamar elterjedt és rokonszenvesé lett a gyors elintézés is. Olyan üzemek, melyeknek saját költségvetésük van, amelyekre nem szolt az anyagszertár szabályrendeletének az az utasítása, hogy csupán az anyagszertárból szerezhetik be anyagszerszükségletüket, lassankint szintén idefordultak.

Az Anyagszertár és a háboru.

Az Anyagszertár pótolhatatlanságát azonban leg-erősebben a háboru mutatta meg. Amidőn áru még beszerezhető volt, az Anyagszertár, előrelátásánál fogva, árban volt tetemesen olcsóbb a piaci árnaknál, s amidőn pedig már az áru kezdett fogyni a piacon, az Anyagszertárban még egy cikkről sem kellett azt mondani, hogy kifogyott. A piachoz képest olcsóbban szerzett be a háborus években: 1914. augusztustól 1917. év végéig körülbelül 3 millió koronát. Forgalma 1909-ben 200.000 korona, 1917-ben 1.100.000 koronán felül volt, az idén pedig a mai napig mintegy 1.600.000 koronát tesz ki a forgalom.

Az összes fővárosi iskolákat az évi író-, irodai- és tisztogatószerekkel már ellátta ez az agilis üzem, holt tudjuk mit jelent ma a központok áldatlan világában a beszerzés, és különösképen — tisztogatószerké. Ellátta az iskolákat a fővárosi szegénysorsu tanulók részére szükséges tankönyvekkel, író- és rajzszerekkel. Épp így látta el a hivatalokat és üzemeket is összes szükségleteikkel. Ellátta az építés alatt a Gellért-fürdőt tömitő- és festékanyagokkal, mikor aztán a fürdő fölépült, edényfélékkel és egyéb házi szükségleti cikkekkel, a többi fővárosi fürdőt szappannal és egyéb szükségletekkel, a gázgyárat, az elektromosműveket, a vágóhidakat, a vásárcsarnokokat, minden székesfővárosi népjóléti és egyéb intézményt a legkülönfélébb cikkekkel és anyagokkal.